

CONTRIBUCIÓ AL CONEIXEMENT DE LA COLEOPTEROFAUNA DE LA VALL DE SANT MEDIR (BARCELONA)

Carles Ascaso Terrón

RESUM: Hom comenta les característiques generals de la coleopterofauna de la vall de S.Medir (Barcelona) a partir d'un conjunt de mostreigs duts a terme al llarg de tots els mesos de l'any 1977. S'inclou una llista faunística de 101 espècies pertanyents a 23 famílies de coleòpters, d'on un 50% són de règim fitòfag. Es descriu el ritme estacional d'aquesta entomofauna, així com la distribució espacial de les espècies a la vall i la seva relació amb la vegetació.

La Vall de S.Medir, situada a la part central de la vessant Nord de la Serra de Collserola (Barcelona) manté la seva direcció primitiva SE-NW; imposada per la basculació NW. del bloc del Tibidabo fins a la seva desembocadura a la riera de Sant Cugat a l'alçada de l'esmentat poble.

El seu relleu i la seva posició en relació al mar l'aparten del clima mediterrani típic; donant temperatures quelcom més baixes que en la franja de mar, tant a l'estiu com a l'hivern. El règim de pluges es pot considerar més abundant en l'estació estival per la formació de masses de núvols a les muntanyes perifèriques de les serralades litoral i prelitoral.

El substrat és un sòl sialític agestat sobre roques silícies i ocupat per una vegetació de caràcter forestal mantinguda en bon estat de conservació (Fig.1.Mapa de vegetació de la Vall).

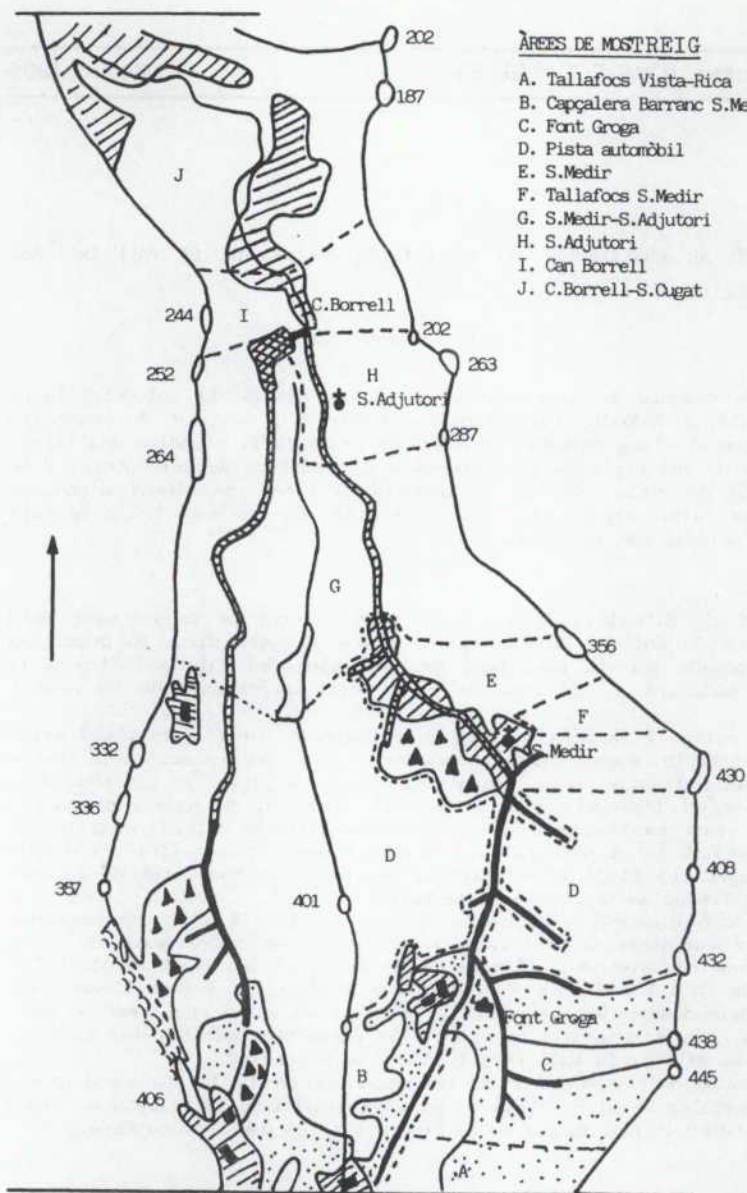
La relació d'espècies exposada en aquest treball s'ha confeccionat a partir d'una sèrie de mostreigs que inclouen els dotze mesos de l'any 1977, emprant els sistemes clàssics de recollecció i intentant recollir material de tots i cadascun dels diferents enclaus que formen l'esmentada vall (aproximadament 5km. quadrats). En total es varen realitzar 74 mostreigs amb la particularitat que tots ells varen pentinar les deu subzones en què es va dividir la vall (Fig.1. Àrees de mostreig).

L'ordenació dels gèneres i de les espècies en la llista corresponen a la del catàleg Winkler (1932) i van acompanyades de la relació de llocs segons la nomenclatura donada en la figura 1 i les dades de captura.

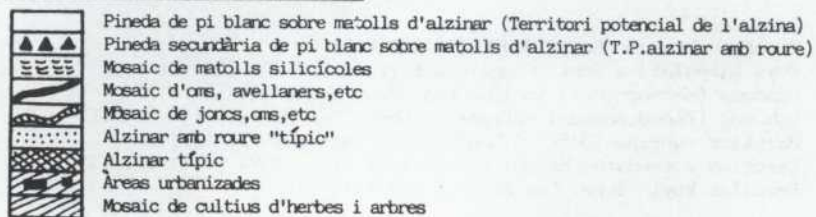
LLISTA FAUNÍSTICA

CARABIDAE

- Trechus obtusus* Er. S.Medir (16-IX-1977)
Ocys harpaloides Serv. Capçalera Barranc S.Medir (23-VII-1977)
Ophonus (Methophonus) incisus Dej. Sant Medir (26-IX-1977)
Ophonus (Pseudophonus) rufipes De Geer. Can Borrell (5 y 15-VII-1977)
Harpalus rubripes Duft. S.Medir-S.Adjutori (17-VII-1977)
Harpalus attenuatus Steph. Can Borrell (1 y 29-V) y (17-VII-1977)
Poecilus koyi Germ. Can Borrell (28-V-1977)

MAPA DE VEGETACIÓ DE LA VALL DE S.MEDIR

Platyderus ruficollis Marsch. S.Medir (29-V-1977)
Calathus fuscipes Goez. Can Borrell (1 y 9-V-1977)
Odontonyx fuscatus Dej. Can Borrell (29-V-1977)
Idiochroma ruficornis Goeze. Capçalera Barranc S.Medir(18-IV-77)
Anchomenus dorsalis Pont. S.Medir (8-IV-1977)
Chlaenius (*Chlaeniellus*) *vestitus* Paik. S.Medir (23-VII-1977)
Demetrias atricapillus L. Sant Cugat (JEANNE)
Brachynus (*Brachynidius*) *sclopetata* F. Can Borrell (29-V-1977)
 HIDROPHILIDAE
Sphaeridium bipustulatum L. Can Borrell (29-V) y (22-VII)
 SILPHIDAE
Silpha tristis Illig. S.Medir (7-X-1977)
 STAPHYLINIDAE
Deleaster dichrous Grav. Vall de S.Medir (7 y 8-IX-1977)
Ocyopus olens Müller. Can Borrell (1-V-1977)
Pseudocybus aethiops Waltl. Capçalera Barranc S.Medir (18 y 23
 -VII-1977)
 HISTERIDAE
Saprinus detersus Ill. Can Borrell (29-V-1977)
Carcinops pumilio Er. Can Borrell (29-V-1977)
Cylister elongatum Ol. S.Medir (Estiu 1977)
Hister grandicollis Ill. S.Medir (5-VII-1977)
Atholus (*Evatholus*) *duodecimstriatus* Schrk. Can Borrell (22-
 -VII-1977)
 CANTHARIDAE
Rhagonycha fulva Scop. S.Medir (12-VIII);S.Medir-S.Adjutorio
 (5-VII-1977); Can Borrell (29-V-1977)y
 (15 y 17-VII-1977)
 CLERIDAE
Trichodes leucopsideus Ol. S.Medir (23-VII-1977)
Trichodes apiarius L. Can Borrell-S.Cugat (28-V-1977)
 CORYNETYDAE
Necrobia violacea L. Can Borrell (29-V-1977)
Necrobia rufipes de Geer. Can Borrell (29-V-1977)
 ELATERIDAE
Atheus godarti Muls.Tallafocs Vista-Rica (8-VII);S.Medir (23-
 VII); S.medir-S.Adjutorio (17-VII); Can
 Borrell (22-VII-1977)
 DERMESTIDAE
Anthrenus verbasci L. S.Medir (12-VII-1977)
 SILVANIDAE
Laemophloeus ferrugineus Steph. Vall de S.Medir (Estiu 1977)
 COCCINELLIDAE
Rhizobius litura F. Can Borrell (1-V-1977)
Scymnus apetzi Muls. Tallafocs S.Medir (17-VII-1977)
Tytthaspis sedecimpunctata L. Can Borrell (5 y 22-VII-1977)
Adalia decempunctata L. Can Borrell (22-VII-1977)
Coccinella septempunctata L. Vall de S.Medir (Estiu 1977)
Synharmonia conglobata L. S.Medir-S.Adjutori (17-VII-1977)
Thea vigintiduopunctata L. Tallafocs Vista-Rica (17-VII-1977)
Propylea quatuordecimpunctata L. S.Medir (23-VIII-1977)
Platynaspis luteorubra Goeze. Can Borrell (22-VII-1977)
 PYTHIDAE
Mycterus curculionoides F. Can Borrell (15-VII-1977)
 MELOIDAE
Mylabris quatuordecimpunctata L. Tallafocs Vista-Rica (8-VII-1977);
 Can Borrell (5-VII-1977)

LAGRIDAE
Lagria hirta L. S.Medir (16-IX-1977)
Lagria glabrata Ol. Vall de S.Medir (12 y 23-VII-1977)

TENEBRIONIDAE
Asida (Polasida) jurinei Sol. (10-V-1977)
Blaps lusitanica Hbst. S.Cugat-Can Borrell (28-V-1977)
Hypophloeus (Paraphloeus) pini Pan. Vall de S.Medir (Estiu 77)

SCARABAEIDAE
Onthophagus punctatus Ill. Can Borrell (1-V-1977)
Onthophagus apacicollis Orbi. Can Borrell (22-VII-1977)
Aphodius fimetarius L. Can Borrell (22-VII-1977)
Trox perlatus hispanicus Har. Tallafocs Vista-Rica (26-IV-1977);
S.Medir (26-IX-1977)
Hoplia coerulea Drury. S.Medir-S.Adjutorti (5-VII-1977)
Valgus hemipterus L. Can Borrell-S.Cugat (28-V-1977)
Oxythirea funesta Poda. Tallafocs Vista-Rica (8-VII);S.Medir
(29-V),(23-VII) y (23-VIII);Tallafocs
S.Medir (17-VII);S.Adjutorti (25-VIII);
Can Borrell (1-V-1977)
Cetonia aurata L. S.Medir (23-VII);Tallafocs S.Medir (17-VII)
Netocia morio F. S.Medir (23-VII-1977)
Netocia oblonga Gory. Vall de S.Medir (Estiu 1977)

LUCANIDAE
Dorcus parallelipedus L.Capçalera Barranc S.Medir(23-VII);
S.Medir (12-VII);Font Groga (18-VII)

CERAMBYCIDAE
Spondylis buprestoides L. Vista-Rica (7 y 8-IV-1977)
Cerambyx cerdo L. Can Borrell (15-VII-1977)
Leptura fontenayi Muls. Capçalera Barranc S.Medir (23-VII-1977);
Font Groga (18 y 23-VII-1977)
Leptura cordigera Füssl.Capçalera Barranc S.Medir(23-VII-1977);
Vista-Rica-S.Medir (23-VII);S.Medir
(12 y 23-VII) y (1-X); S.Adjutorti(22-
-VII-1977)

Strangalia melanura L. Vall de S.Medir (Estiu 1977)
Strangalia bifasciata Müll.C.Borrell (Estiu 1977)
Xylotrechus arvicola Ol. Can Borrell(15-VII-1977)
Clytanthus varius Müll. Can Borrell-S.Cugat (25-VII-1977)
Agapanthia cardui L. Can Borrell (15-VII-1977)
Phytoecia coerulescens Scop. Vall de S.Medir (16-VI-1977)

CHRYSOMELIDAE
Labidostomis taxicornis F. Can Borrell (1, 28 y 29-V-1977)
Lachnaea tristigma Lac. Can Borrell (28 y 29-V-1977)
Lachnaea pubescens Duf. Can Borrell (28-V-1977)
Clytra espanoli Dacc & Petitp. Tallafocs Vista-Rica(8-VII)
Cryptocephalus rugicollis Ol. Can Borrell (1 y 28-V-1977)
Cryptocephalus violaceus Laicht. Can Borrell (5-VII-1977)
Cryptocephalus moraei L. Can Borrell (29-V-1977)
Cryptocephalus sexpustulatus Vill. S.Medir-S.Adjutorti(17-VII);
Can Borrell(28,29-V)(5-VII)
Cryptocephalus vittula Suffr. S.Medir (12-VII-1977)
Cryptocephalus fulvus Goeze. Can Borrell (1,5 y 29-V-1977)
Leptinotarsa decemlineata Say. Can Borrell (5-VII-1977)
Chrysolina haemoptera L. Can Borrell (29-V-1977)
Chrysolina banksi Fabr. S.Medir (26-IX) y (7-X-1977)
Chrysolina peregrina H.S. S.Medir (26-IX-1977)
Chrysolina hyperici Forst. S.Medir (7-X-1977)
Chrysolina menthastri Suffr. S.Medir (23-VIII-1977)
Galeruca macchoi Joam. S.Medir (29-V-1977)

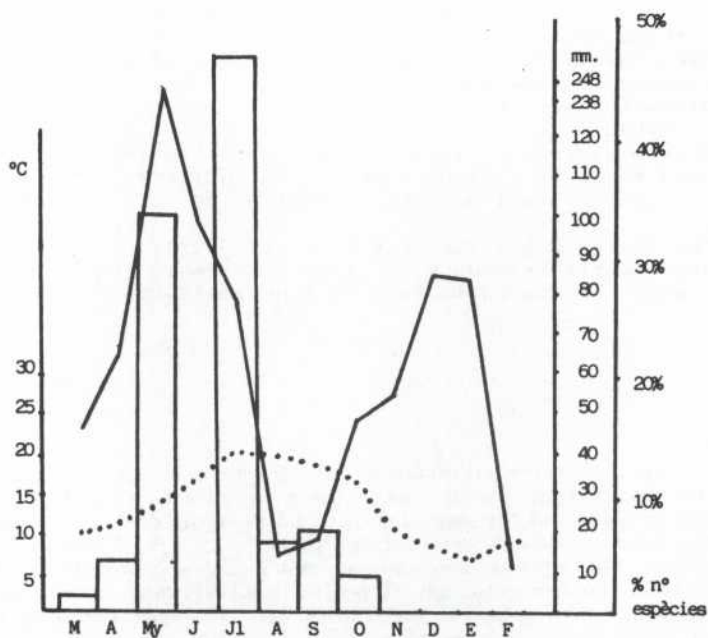

Fig. 2. — Precipitació en mm. (FABRA).
Temp. mitjana mensual en °C (FABRA).
 Histograma indicatiu de percentages d'espècies
 capturades cada mes durant l'any 1.977

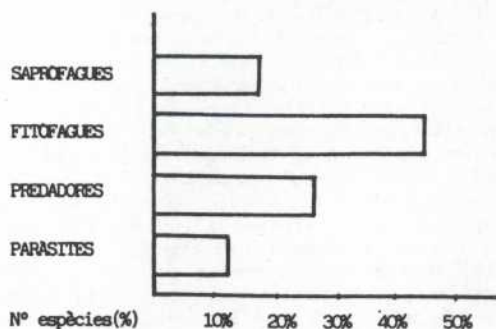

Fig. 3. Repartiment de les espècies capturades l'any
 1.977 segons els tipus d'alimentació (% del
 nombre total de les espècies)

Phyllotreta parallela Boield. Can Borrell (29-V-1977)
Phyllotreta procera Redtb. Can Borrell (29-V-1977)
Longitarsus pellucidus Foud. S.Medir (12-VII-1977)
Haltica oleracea L. Capçalera Barranc S.Medir (5-III-1977);
 Can Borrell (1-V) y (del 5 al 9-VII)
Hermaeophaga cicatrix Illig. Can Borrell (22-VII-1977)
Podagrica fuscicornis L. S.Medir-S.Adjutori (5-VII-1977)
Sphaeroderma testaceum F. S.Medir (12-VII-1977)
Dicladispa testacea L. Vall de S.Medir
 CURCULIONIDAE
Brachycerus algirus F. Vall de S.Medir (Estiu 1977)
Balaninus nucum L. Vall de S.Medir (Estiu 1977)
Cionus thapsi F. Vall de S.Medir (Estiu 1977)
 SCOLYTIDAE
Hylastes linearis Er. Val de S.FE (Estiu 1977)
Crypturgus mediterraneus Eich. Vall de S.Medir (Estiu 1977)
Orthotomicus erosus Woll. Vall de S.Medir (Estiu 1977)

DISCUSSIÓ:

Per establir les característiques més generals de la coleopterofauna de la Vall de S.Medir hem de remetre'ns a la informació qualitativa que ens aporten aquestes 101 espècies que estan agrupades en 23 famílies i que han estat capturades durant l'any 1977.

En primer lloc s'ha de destacar que més de la meitat de les espècies recollides ho han estat en el període estival, més concretament els mesos de maig, juny i juliol han censat les tres quartes parts de les espècies esmentades. Aquests mesos són el període més actiu de l'any, i tenen com característiques comunes el presentar temperatures mitjanes per sobre de l'anyal (13°C Les Planes) i una precipitació acumulada de 416 mm. dels 874 mm anyals que es recullen (Observatori Fabra), essent maig el primer mes de l'any que aconsegueix la primera condició. Aquest període favorable queda trencat de sobte en el mes d'agost degut, sens dubte, a la rigorositat i a l'extremat de la seva climatologia, ja que en ell es dona un mínim anyal de precipitació (13.5 mm/Agost) i el màxim de temperatura (20.5°C, mitjana del VII). A la tardor encara que les condicions de temperatura i humitat es normalitzen sols permeten un intent de recuperació a les zones mitja i baixa de la Vall, que sens dubte, és deguda a les espècies que tenen més d'una generació (Fig.2).

En segon lloc s'ha d'esmentar que gairebé la meitat de les espècies recollides tenen règim fitòfag, la qual cosa era previsible per tractar-se d'un ecosistema amb caràcter marcadament forestal. El 26.8% són predadors, seguides de les sapròfagues i les paràsites (Fig.3).

Finalment s'ha d'esmentar que la Vall de S.Medir té un ventall faunístic marcadament mediterrani, les dues terceres parts de les espècies censades tenen aquesta distribució, i semblant al descrit per Serra de Collserola per C.Ascaso (1979). Nogensmenys sembla existir una estreta relació entre la distribució espacial de les espècies i la vegetació que cobreix la vall, que no és més que el reflex dels microclimes que en ella hi concorren, diferenciant a grans trets tres zones: zona alta, formada per les subzones anomenades A,B,C i D, que correspondrien a enclaus més frescos ocupats per vegetació de caràcter centroeuropeu. Zona mitjana (E i F), resultant de la intersecció dels límits de les altres dues. Zona baixa, comprèn les àrees G,H,I i J, i està representada per enclaus clarament mediterranis.

Les espècies queden representades en les tres zones de la següent manera:

	Z. ALTA	Z. MITJANA	Z. BAIXA
Espècies comunes a les tres zones	15 espècies		
Espècies comunes a la zona alta i mitjana	1 espècie		
Espècies comunes a la zona mitjana i baixa		2 espècies	
Espècies exclusives	12	22	49
TOTAL espècies	28	40	67

Malgrat això en les tres zones les espècies ocupants són majoritàriament mediterrànies mantenint en cadascuna d'elles una representativitat estadística equivalent, pel que sembla deduir-se que quan els paràmetres de mediterraneïtat estan quelcom desplaçats cap als valors propis de climes centreuropeus hi ha un empobriment en el nombre d'espècies que ocupen aquests biotops, a causa de, per una part les condicions extremes que hi troben en ells les espècies típiques mediterrànies i per altra part la insularitat d'aquesta petita àrea per ser colonitzada per individus propis de la fauna centreuropea.

AGRAÏMENTS:

Vull expressar el meu agraïment al Professor Francesc Español i altres col·laboradors del Museu de Zoologia de Barcelona per l'ajuda rebuda durant la realització d'aquest treball.

BIBLIOGRAFIA

- ASCASO, C. (1.979).- Contribución al estudio de la coleopterofauna de la vertiente norte de la Sierra de Collserola (Barcelona) (Memoria de Licenciatura, 1.979, U.B.)
- BOLOS, A. & VAYREDA.- Vegetación de las Comarcas Barcelonesas.
- HOFFMAN, A. (1.945).- Coleópteres Bruchides et Anthribides. Faune de France, 44. Paul Lechevalier. Paris.
- JEANNEL, R. (1.941-42) Coleópteres Carabiques I i II. Faune de France, 39 i 40. P. Lechevalier. Paris.
- (1.950).- Coleópteres Pseliphides. Faune de France, 53. Paul Lechevalier. Paris.
- PICARD, F. (1.949).- Coleópteres Cerambycidae. Faune de France, 20. Librairie de la Faculté des Sciences. Paris.
- THERY, A. (1.942).- Coleópteres Buprestidae. Faune de France, 41. P. Lechevalier, Paris.
- WINKLER, A. (1.924-1.932) Catalogus Coleopterum regionis palaearticae.

Adreça de l'autor:

Departament de Bioestadística
 Facultat de Medicina
 Universitat de Barcelona
 Casanova nº 143 (Barcelona -36)
 CATALUNYA.